

EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

20. aprill 2010*

Kohtuasjas C-265/08,

mille ese on EÜ artikli 234 alusel Tribunale amministrativo regionale per la Lombardia (Itaalia) 15. aprilli 2008. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 19. juunil 2008, menetluses

Federutility,

Assogas,

Libarna Gas SpA,

Collino Commercio SpA,

Sadori Gas Srl,

* Kohtumenetluse keel: itaalia.

Egea Commerciale Srl,

E.On Vendita Srl,

Sorgenia SpA

versus

Autorità per l'energia elettrica e il gas,

EUROOPA KOHUS (suurkoda),

koosseisus: president V. Skouris, kodade esimehed A. Tizzano, K. Lenaerts, FJ.-C. Bonichot (ettekandja) ja E. Levits, kohtunikud C. W. A. Timmermans, A. Rosas, G. Arestis, M. Ilešič, J. Malenovský, U. Lõhmus, A. Ó Caoimh ja J.-J. Kasel,

kohtujurist: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
kohtusekretär: ametnik R. Şereş,

arvestades kirjalikus menetluses ja 8. septembri 2009. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

- Federutility, esindajad: *avvocato* T. Salonico, *avvocato* D. Bonvegna ja *avvocato* G. Caneloro,

- Assogas, esindajad: *avvocato* G. Ferrari ja *avvocato* F. Todarello,

- Libarna Gas SpA, Collino Commercio SpA, Sadori Gas Srl ja Egea Commerciale Srl, esindajad: *avvocato* F. Todarello ja *avvocato* F. Novelli,

- Sorgenia SpA, esindajad: *avvocato* P. G. Torrani, *avvocato* O. Torrani ja *avvocato* G. Malonchini,

- Itaalia valitsus, esindaja: I. Bruni, keda abistas *avvocato dello Stato* P. Gentili,

- Eesti valitsus, esindaja: L. Uibo,

- Poola valitsus, esindaja: M. Dowgielewicz,

- Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: V. Di Bucci, B. Schima ja S. Schønberg,

olles 20. oktoobri 2009. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2003. aasta direktiivi 2003/55/EÜ maagaasi siseturu ühiseeskirjade kohta ning direktiivi 98/30/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 176, lk 57; ELT eriväljaanne 12/02, lk 230) tõlgendamist.

- 2 See taotlus esitati ühelt poolt Itaalia maagaasiturul tegutsevate ettevõtjate ja ettevõtjate ühenduste Federutility, Assogas, Libarna Gaz SpA, Collino Commercio SpA, Sadori Gas Srl, Egea Commerciale Srl, E.On Vendita Srl ja Sorgenia SpA ning teiselt poolt Autorità per l'energia elettrica e il gas (gaasi- ja elektrienergia amet, edaspidi „AEEG”) vahelises vaidluses seoses aktidega, millega viimane määrab kindlaks maagaasi „võrdlushinnad”, mida ettevõtjad peavad esitama oma teenusepakkumustes ühele osale oma tarbijatest.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

- 3 Direktiivi 2003/55 põhjendused 2–4, 18, 26 ja 27 on sõnastatud järgmiselt:
- „(2) [Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. juuni 1998. aasta direktiivi 98/30/EÜ maa- gaasi siseturu ühiseeskirjade kohta (EÜT L 204, lk 1; ELT eriväljaanne 12/02, lk 28)] rakendamise kogemus näitab gaasi siseturu soodsat mõju, mis väljendub efektiivsuse tõusus, hinnaalandustes, teeninduse kõrgemates standardites ja konkurentsi suurenemises. Olulised puudused ja turu toimimise parandamise võimalused on siiski olemas, ning eeskätt on vaja konkreetseid sätteid, et kindlustada võrdsed võimalused ja vähendada turgu valitseva seisundi kuritarvitamise ja turuvallutusliku käitumise riske, tagades [...] väikeste ja kaitsetumate tarbijate õiguste kaitse.
- (3) Euroopa Ülemkogu kutsus oma 23. ja 24. märtsi 2000. aasta Lissaboni istungil üles nii elektri- kui ka gaasisektori siseturu kiirele väljakujundamisele ning nende sektorite liberaliseerimise kiirendamisele hästtoimiva siseturu saavutamiseks. Euroopa Parlament nõudis oma 6. juuli 2000. aasta resolutsioonis (energiaturgude liberaliseerimise seisundit käsitleva komisjoni teise aruande kohta) komisjonilt üksikasjaliku ajakava vastuvõtmist selgelt sõnastatud eesmärkide saavutamiseks, et järk-järgult, kuid täielikult liberaliseerida energiaturg.
- (4) Euroopa Liidu kodanikele asutamislepinguga tagatud vabadused – kaupade vaba liikumine, teenuste osutamise ja asutamisevabadus – on võimalikud ainult

täiesti avatud turul, kus kõik tarbijad saavad vabalt valida oma tarnijaid ja kõik tarnijad saavad vabalt teenindada oma tarbijaid.

[...]

- (18) Gaasitarbijad peaksid saama vabalt valida tarnijat. Sellest olenemata peaks gaasi siseturu väljakujundamine toimuma järkjärguliselt kindla tähtaja jooksul, et tööstust saaks olukorraga kohandada ning tagada, et tarbijate huvide kaitsmiseks oleks olemas piisavad meetmed ja süsteemid ning et tarbijail oleks ka tege-likult võimalik tarnijat valida.

[...]

- (26) Ühenduse avalike teenuste osutamise kõrgete standardite säilitamiseks tuleks komisjoni korrapäraselt teavitada kõikidest meetmetest, mida liikmesriigid võtavad käesoleva direktiivi eesmärkide saavutamiseks. [...]

Liikmesriigid peaksid tagama, et tarbijate liitumisel gaasivõrguga teavitataks neid õigustest saada kindla kvaliteediga maagaasi mõistliku hinna eest. Liikmesriikides lõpptarbijate kaitseks võetavad meetmed võivad olla erinevad, kui tege-mist on kodumajapidamiste ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtetega.

(27) Käesoleva direktiivi põhioõue on arvestamine avalike teenuste osutamise nõuetega ning seetõttu on tähtis, et käesolevas direktiivis käsitletak kõigis liikmesriikides järgitavaid ühiseid miinimumstandardeid, milles arvestatakse tarbijakaitse, varustuskindluse [...] ja samaväärse konkurentsitaseme eesmäärke kõigis liikmesriikides. On oluline, et avalike teenuste nõudeid saaks tõlgendada siseriiklikul tasandil, võttes arvesse siseriiklikke tingimusi ja järgides ühenduse õigusakte.”

4 Direktiivi 2003/55 artikli 2 punktis 7 on „tarnimine” määratletud järgmiselt:

„[M]aagaasi [...] müük, kaasa arvatud edasimüük tarbijale”

5 Direktiivi 2003/55 artikli 2 punktis 27 on „lõpptarbijad” määratletud järgmiselt:

„[T]arbijad, kes ostavad maagaasi oma tarbeks.”

6 Selle direktiivi artikli 2 punktis 28 on „vabatarbijad” määratletud järgmiselt:

„[T]arbijad, kes saavad vabalt osta gaasi oma valitud tarnijatelt käesoleva direktiivi artikli 23 tähenduses”.

7 Direktiivi artiklis 3 on sätestatud:

„1. Liikmesriigid tagavad oma institutsioonilise korra alusel ja võttes asjakohaselt arvesse subsidiaarsuse põhimõtet, kuid ilma et see piiraks lõike 2 kohaldamist, et maagaasiettevõtjad tegutseksid käesoleva direktiivi põhimõtteid järgides konkurent-sivõimelise, turvalise ja looduskeskkonda säästva maagaasituru loomise nimel ning et ettevõtjate vahel ei tehtaks vahet seoses nende õiguste ja kohustustega.

2. Liikmesriigid võivad [EL toimimise] lepingu asjakohaseid sätteid, eelkõige artiklit [106] täielikult arvesse võttes ja üldist majandushuvi silmas pidades kehtestada maagaasisektori ettevõtjatele avalike teenuste osutamise kohustused, mis on seotud [...] tarnete [...] hinnaga [...]. Need kohustused peavad olema selgelt määratletud, läbipaistvad, mittediskrimineerivad ja kontrollitavad ning tagama EL-i gaasiettevõtjatele võrdse juurepääsu liikmesriikide tarbijaskonnale. [...]

3. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et kaitsta lõpptarbijaid ja tagada tarbija-kaitse kõrge tase, ning tagavad eelkõige kaitsetumate tarbijate piisava kaitse, sealhul-gas kohased meetmed võrgust väljajäämise vältimiseks. [...] [Liikmesriikidel] tuleb tagada tarbijakaitse kõrge tase, eriti seoses lepingute üldtingimuste läbipaistvuse, üldise teabe ning vaidluste lahendamise mehhanismidega. Liikmesriigid tagavad vabatarbijatele tarnija vahetamiseks tõhusad võimalused. Vähemalt majapidamistar-bijatega seotult peaksid need meetmed sisaldama A lisa sätestatud meetmeid.

[...]

6. Käesoleva direktiivi jõustumisel teavitavad liikmesriigid komisjoni kõigist avalike teenuste osutamise kohustuste täitmisega seoses võetud meetmetest, sealhulgas tarbija- ja keskkonnakaitse meetmed, ning nende võimalikust mõjust siseriiklikule ja rahvusvahelisele konkurentsile, olenemata sellest, kas need meetmed nõuavad või ei nõua erandi tegemist käesolevast direktiivist. Seejärel teavitatakse komisjoni iga kahe aasta tagant kõigist nende meetmete muutustest, olenemata sellest, kas nad nõuavad või ei nõua erandi tegemist käesolevast direktiivist.”

8. Direktiivi 2003/55 artikli 23 lõikes 1 on sätestatud:

„Liikmesriigid tagavad, et vabatarbijad on:

[...]

c) alates 1. juulist 2007 kõik tarbijad.”

9. Direktiivi 2003/55 lisa A, millele viidatakse selle direktiivi artikli 3 lõikes 3, täpsustab:

„Ilma et see piiraks tarbijakaitset käsitlevaid ühenduse eeskirju, [...] võetakse artiklis 3 nimetatud meetmeid selleks, et tagada tarbijatele:

[...]

- g) kes on gaasivõrku ühendatud, teave nende õiguse kohta saada siseriiklikult kohaldatavate õigusaktide kohaselt kindla kvaliteediga maagaasi mõistliku hinna eest.”

Siseriiklik õigus

- 10 Veidi enne 1. juulit 2007, mis on lõpptarbijate jaoks maagaasituru täieliku liberaliseerimise tähtaeg, võeti Itaalias vastu 18. juuni 2007. aasta dekreetseadus nr 73 (*GURI* nr 137, 18.6.2007, lk 4), millega anti AEEG-le õigus määratleda „võrdlushinnad” gaasi müümiseks teatud tarbijatele. See dekreetseadus, mis pärast muudatusi sai seaduseks 3. augusti 2007. aasta seadusega nr 125 (*GURI* nr 188, 14.8.2007, lk 6), näeb artikli 1 lõikes 3 ette järgmist:

„Et tagada ühenduse õigusnormide täitmine universaalteenuse osutamisel, kehtestab [AEEG] teenuse osutamise standardtingimused ja määrab üleminekuajaks teenuse kulude alusel [...] siseriiklikele tarbijatele (*domestici*) maagaasi tarnimise võrdlushinnad, mida tarnivad või müüvad ettevõtjad peavad oma avaliku teenuse pakkumustes kajastama, nähes ette ka võimaluse valida eri hinnapakettide ja tarbimisaegade vahel. 23. detsembri 2005. aasta seaduse [...] artikli 1 lõike 375 alusel võib [...] 60 päeva jooksul alates käesoleva dekreeidi seaduseks muutmise seaduse jõustumisest võtta meetmeid, mille eesmärk on kaitsta tarbijaid, kelle puhul esinevad tervise või majanduslikult ebasoodsa olukorra tõttu eritingimused. Amet säilitab tarbijate õiguste kaitseks järelevalve ja sekkumispädevuse, seda ka tõendatud ja õigustamata hinnatõusude

ja teenuse tingimuste muutmise korral nende tarbijate puhul, kes ei ole veel valikuõigust kasutanud.”

- 11 AEEG võttis 29. märtsil 2007 vastu otsuse nr 79/07 nende maagaasi tarnimise majanduslike tingimuste muutmise kohta, mida kohaldati 1. jaanuarist 2005 kuni 31. märtsini 2007, kehtestades teatavate majanduslike tingimuste ajakohastamise kriteeriumid. Selle otsuse punkti 1.3.1 kohaselt kohaldatakse hulgimüügi muutuvtasu arvutusmeetodeid 30. juunini 2008. Sama otsuse punktiga 1.3.2 jäetakse AEEG-le õigus kontrollida, kas nõuded selle õiguse pikendamiseks 30. juunini 2009 on täidetud.

Põhikohtuasjad ja eelotsuse küsimused

- 12 Põhikohtuasja hagejad palusid Tribunale amministrativo regionale per la Lombardia tühistada 29. märtsi 2007. aasta otsuse ning sellele järgnevad otsused.
- 13 Nad märgivad eelkõige, et alates 1. juulist 2007 – kui direktiivi 2003/55 artikli 23 lõike 1 punkti c kohaselt tuli maagaasi turg täielikult liberaliseerida – peab maagaasi müügihinna määrama ainult pakkumise ja nõudluse vahekorid. Nad leiavad, et AEEG

poolt maagaasi tarnimise „võrdlushindade” määramine rikub järelikult ühenduse õigust, kui see toimub pärast 2007. aasta teist kvartalit.

- 14 Neil asjaoludel otsustas Tribunale amministrativo regionale per la Lombardia menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas [...] direktiivi 2003/55 [...] (mis reguleerib maagaasi turu avamist) artiklit 23 tuleb EÜ asutamislepingust tulenevate põhimõtetega arvestades tõlgendada nii, et selle artikliga ning ühenduse põhimõtetega on vastuolus selline siseriiklik õigusnorm (ja selle alusel võetud rakendusaktid), mille kohaselt on reguleeriv siseriiklik asutus ka pärast 1. juulit 2007 pädev määrama sisseriiklikele tarbijatele (*domestici*) (määratlemata kategooria, mille ulatust ei ole viidatavas osas täpsustatud ja mis ei eelda iseenesest sotsiaalselt või majanduslikult ebasoodsate eriliste olukordade hindamist, mis võiksid õigustada selliste võrdlushindade kindlaksmääramist) maagaasi tarnimise võrdlushinnad, mida tarnivad või müüvad ettevõtjad peavad avaliku teenuse osutamise kohustuse raames oma teenusepakkumustes kajastama?

või

2. Kas seda sätet (eespool nimetatud artikkel 23), koostoimes direktiivi 2003/55 artikliga 3 (mille lõike 2 kohaselt võivad liikmesriigid üldist majandushuvi silmas pidades kehtestada maagaasisektori ettevõtjatele avalike teenuste osutamise kohustused, mis on meid huvitavas osas seotud tarnete hinnaga), tuleb tõlgendada nii, et viidatud ühenduse õigusnormidega ei ole vastuolus selline siseriiklik õigusnorm, mis arvestades turul esinevat erilist olukorda, mida vähemalt hulgimüügi valdkonnas iseloomustab veel „tõhusa konkurentsi” tingimuste puudumine,

lubab maagaasi võrdlushinna kindlaksmääramist ametiasutuse poolt, kusjuures seda hinda peavad müüjad universaalteenuse raames oma siseriiklikele tarbijatele (*domestici*) tehtavates teenusepakkumustes kajastama, samas kui kõiki tarbijaid tuleb käsitada „vabatarbijatena?””

Eelotsuse küsimused

- 15 Kõigepealt tuleb märkida, et eelotsusetaotlusest ning toimiku dokumentidest ilmneb, et põhikohtuasja vaidlused käsitlevad AEEG võimalust sätestada meede, milles maagaasi hulgimüügiga seotud kulud tuleb maagaasi tarnimise hindade kindlaksmääramisel arvesse võtta, määratledes maagaasi tarnimise „võrdlushinnad”, mida ettevõtjad peavad teatud tarbijatele pakkuma. Euroopa Kohtule esitatud märkustest ja vastustest ilmneb samuti, et kuigi need ettevõtjad peavad üksnes pakkuma neid hindasid oma teenusepakkumustes, on need hinnad praktikas madalamad kui need, mis ilmnevad pakkumise ja nõudluse vahekorras. Seega nõustuvad tarbijad, kellele neid „võrdlushindu” pakutakse, nende hindadega ning praktikas on need lepingulises suhtes kohustuslikud. Sellest tuleneb, et põhikohtuasjas käsitletud „võrdlushindade” määratluse alusel kehtestab AEEG maagaasi tarnimise hinnataseme ühele osale tarbijatest.
- 16 Nende kahe küsimusega, mida tuleb uurida koos, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 2003/55 artikli 3 lõigetega 2 ja 3 ning artikliga 23 on vastuolus sellised siseriiklikud õigusnormid nagu põhikohtuasjas käsitusel, mis võimaldavad eelmises punktis märgitud tingimustel pärast 1. juulit 2007 kindlaks määrata maagaasi tarnimise hinnataseme, kasutades „võrdlushindade” määratlust, mida põhikohtuasjas käsitleti.

Liikmesriigi sekkumise põhimõte

- 17 Direktiivi 2003/55 artikli 23 lõike 1 punkt c näeb ette, et liikmesriigid peavad tagama, et kõik tarbijad saavad vabalt osta gaasi oma valitud tarnijatelt alates 1. juulist 2007.
- 18 Kuigi viimati nimetatud tekstist ega ka direktiivi muudest sätetest ei ilmne otseselt, et maagaasi tarnimise hinnad tuleks alates 1. juulist 2007 kindlaks määrata vaid pakku-mise ja nõudluse vahekorraga, tuleneb see nõue viidatud direktiivi eesmärgist endast ning üldisest ülesehitusest; vastavalt direktiivi põhjendustele 3, 4 ja 18 on selle ees-märk järk-järgult täielikult liberaliseerida maagaasi turg, mille käigus kõik tarnijad saavad vabalt tarnida oma tooteid kõigile tarbijatele.
- 19 Seetõttu kohustab direktiivi 2003/55 artikli 3 lõige 1 liikmesriike tagama oma ins-titutsioonilise korra alusel ja võttes asjakohaselt arvesse subsidiaarsuse põhimõtet, et maagaasiettevõtjad tegutseksid käesoleva direktiivi põhimõtteid järgides eelkõige „konkurentsivõimelise [...] maagaasituru loomise nimel”.
- 20 Sellegipoolest on direktiivi 2003/55 eesmärk – nagu ilmneb ka selle põhjendustest 26 ja 27 – samuti tagada, et selle liberaliseerimise raames säilitatakse avalike teenuste osutamise „kõrge[d] standardi[d]” ja kaitstakse lõpptarbijat.
- 21 Viimati mainitud eesmärkide saavutamiseks täpsustab direktiivi 2003/55 artikli 3 lõige 1, et seda kohaldatakse, „ilma et see piiraks” lõike 2 kohaldamist, mis annab

liikmesriikidele otsesõnu õiguse panna gaasisektoris tegutsevatele ettevõtjatele „avalike teenuste osutamise kohustused”, mis on seotud eelkõige „tarnete [...] hinnaga”.

- 22 Lõike 2 sõnastusest ilmneb, et selle alusel võetud meetmed tuleb kehtestada üldist majandushuvi silmas pidades, need peavad olema selgelt määratletud, läbipaistvad, mittediskrimineerivad ja kontrollitavad ning tagama liidu gaasiettevõtjatele võrdse juurdepääsu liikmesriikide tarbijaskonnale. Samas lõikes on lisatud, et liikmesriigid peavad seega EL toimimise lepingut ja eeskätt ELTL artikli 106 sätteid „täielikult arvesse võt[ma]”.
- 23 Tuleb märkida, et komisjon teostab järelevalvet selle õiguse kasutamise üle, kuna liikmesriikidel on direktiivi 2003/55 artikli 3 lõike 6 alusel kohustus teavitada seda institutsiooni kõigist avalike teenuste osutamise kohustuste täitmisega seoses võetud meetmetest ning nende võimalikust mõjust siseriiklikule ja rahvusvahelisele konkurentsile, olenemata sellest, kas need meetmed nõuavad või ei nõua erandi tegemist nimetatud direktiivist, ja teavitama komisjoni iga kahe aasta tagant kõigist nende meetmete võimalikest muudatustest.
- 24 Järelikult lubab direktiiv 2003/55 selles esitatud tingimuste täitmisel liikmesriigi sekumist maagaasi lõpptarbijale tarnimise hindade kehtestamisse pärast 1. juulit 2007.

Liikmesriigi sekkumise tingimused

- 25 Eelnevat silmas pidades tuleb järjest uurida direktiivi 2003/55 artikli 3 lõikega 2 võimaldatud liikmesriigi sekkumise tingimusi, mis on selles sättes esitatud.

Üldise majandushuvi õigustatud sekkumine

- 26 Üldise majandushuvi olemasolu käsitleva tingimuse osas ei anna direktiiv 2003/55 selle määratlust, vaid direktiivi artikli 3 lõikes 2 antud viide nii sellele tingimusele kui ka ELTL artiklile 106 – mis käsitleb üldist majandushuvi esindavaid teenuseid osutavaid ettevõtjaid – tähendab, et seda tingimust tuleb tõlgendada aluslepingu viidatud sätte alusel.
- 27 Sellega seoses on oluline meeles pidada, et ELTL artikli 106 lõige 2 näeb esiteks ette, et ettevõtjad, kellele on antud üldist majandushuvi esindavate teenuste osutamine, alluvad konkurentsieeskirjadele niivõrd, kui võrd nimetatud eeskirjade kohaldamine juriidiliselt ega faktiliselt ei takista nendele määratud eriülesannete täitmist, ja teiseks, et kaubanduse arengut ei tohi mõjutada määral, mis oleks vastuolus liidu huvidega.
- 28 Euroopa Kohus on täpsustanud, et selle sätte eesmärk on ühitada liikmesriikide huvi kasutada teatavaid ettevõtjaid, eriti avalikus sektoris, majandus- või sotsiaalpoliitika instrumendina ja liidu huvi, et järgitaks konkurentsieeskirju ja säilitataks ühisturu ühtsus (vt selle kohta 21. septembri 1999. aasta otsus kohtuasjas C-67/96: Albany, EKL 1999, lk I-5751, punkt 103 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 29 Nendes piirides on liikmesriikidel liidu õigust järgides õigus määratleda oma üldist majandushuvi esindavate teenuste ulatus ja korraldus. Nad võivad eelkõige arvesse võtta oma siseriikliku poliitika eesmärgi (vt selle kohta eespool viidatud Albany kohtuotsus, punkt 104).
- 30 Mis puudutab käesolevas asjas maagaasi siseturu korraldust, siis ilmneb direktiivi 2003/55 põhjendusest 27 otsesõnu, et selles sätestatakse avalike teenuste osutamise kohustusega seoses üksnes ühised miinimumstandardid ja et avalike teenuste

osutamise nõudeid peab saama tõlgendada „siseriiklikul tasandil”, „võttes arvesse siseriiklikke tingimusi”.

- 31 Samuti on märkimisväärne, et direktiivi 2003/55 põhjenduses 26 on täpsustatud, et liikmesriigid tagavad, et tarbijate liitumisel gaasivõrguga teavitataks neid õigusest saada kindla kvaliteediga maagaasi „mõistliku hinna” eest.
- 32 Eelnevast tuleneb, et direktiiv 2003/55 võimaldab liikmesriikidel hinnata, kas üldistes majandushuvides on vaja pärast 1. juulit 2007 kehtestada gaasisektoris tegutsevatele ettevõtjatele avaliku teenuse osutamise kohustusi, et eelkõige tagada maagaasi hind lõpptarbijale mõistlikul tasemel, arvestades seda, et liikmesriigid peavad ühitama maagaasi sektori olukorda silmas pidades liberaliseerimise eesmärgi ja lõpptarbija vajaliku kaitsmise eesmärgi, mida liidu seadusandja taotles, nagu on märgitud ka käesoleva kohtuotsuse punktides 18 ja 20.

Proportsionaalsuse põhimõtte järgimine

- 33 ELTL artikli 106 sõnastusest ilmneb, et avaliku teenuse osutamise kohustused, mida direktiivi 2003/55 artikli 3 lõike 2 alusel võib ettevõtjatele kehtestada, peavad järgima proportsionaalsuse põhimõtet, ja seetõttu võivad need kohustused kahjustada maagaasi tarnimise hindade vaba kehtestamist pärast 1. juulit 2007 üksnes ulatuses, mis on vajalik taotletava üldise majandushuvi eesmärgi saavutamiseks, ning järelikult ka paratamatult piiratud aja jooksul.

- 34 Eelotsusetaotluse esitanud kohus peab põhikohtuasja vaidluste raames hindama, kas see proportsionaalsuse nõue on täidetud. Siiski peab Euroopa Kohus talle selle tarvis andma liidu õigusest lähtuvalt kõik vajalikud juhised.
- 35 Esiteks peab selline sekkumine ajaliselt olema piiratud taotletava eesmärgi saavutamiseks rangelt vajalikuga, et eelkõige mitte muuta püsivaks sellist meetet, mis juba oma laadilt takistab gaasisektori toimiva siseturu saavutamist. Sellega seoses ei ole kõnealuses siseriiklikus õigusnormis esitatud mäрге, et sekkumine on ajutine, piisav järeldamaks, et see sekkumine on oma kestuse osas proportsionaalne. Siseriiklik kohus peab hindama, kas kõnealusele nõudele vastavad sellised siseriiklikud õigusnormid nagu põhikohtuasjas käsitletud, mis võimaldavad maagaasi tarnimise hinnataseme kindlaks määrata „võrdlushindade” kehtestamisega – nagu põhikohtuasjas – sõltumata konkurentsieeskirjadest. Sellega seoses peab eelotsusetaotluse esitanud kohus hindama, kas ja mis ulatuses on ametiasutustel siseriikliku õiguse alusel kohustus perioodiliselt ja lühikeste ajavahemike järel üle vaadata oma sekkumise vajadust ja selle viise lähtuvalt gaasisektori arengust.
- 36 Teiseks ei saa ellu viidud sekkumismeetod minna kaugemale sellest, mis on taotletava üldise majandushuvi eesmärgi saavutamiseks vajalik.
- 37 Selles küsimuses ilmneb Euroopa Kohtule käesoleva menetluse raames esitatud märkustest, et maagaasi „võrdlushinnad” on oma põhikohtuasjas kasutatud määratluse kohaselt mõeldud piirama naftatoodete rahvusvaheliste turgude hinnatõusu mõju, mis olukorras, kus maagaasiturul ei ole veel tõhusat konkurentsi, eriti hulgikaubanduse osas, kajastuks – sekkumise puudumisel – oluliselt lõpptarbijale pakutavas müügihinnas. Eelotsusetaotluse esitanud kohus peab kontrollima, kas olukord on selline,

võttes eelkõige arvesse gaasisektori täielikult toimiva siseturu loomise eesmärki ning vajalikke investeeringuid töhuga konkurentsi toimumiseks maagaasisektoris.

- 38 Kui pärast neid kontrollid ilmneb, et kõnealune sekkumine võis olla õigustatud, siis tähendab proportsionaalsuse nõue eelkõige, et see on põhimõtteliselt piiratud hinna selle osaga, mida need erilised asjaolud vahetult tõusu suunas mõjutavad.
- 39 Kolmandaks tuleb proportsionaalsuse nõuet hinnata ka seoses meetme isikulise kohaldamisalaga ning täpsemalt soodustatud isikutega.
- 40 Sellega seoses tuleb rõhutada, et kõnealune nõue ei takista seda, kui maagaasi tarnimise „võrdlushinnad”, nagu põhikohtuasjas käsitletud, puudutavad kõiki kodutarbijaid, kes tarbivad gaasi teatud piirist väiksemas koguses, ning ei ole piiratud nende tarbijatega, keda direktiivi 2003/55 artikli 3 lõikes 3 on otseselt mainitud ja kelle kaitse tuleb nende nõrkuse tõttu tingimata tagada.
- 41 Juhul kui põhikohtuasjas käsitletud maagaasi tarnimise „võrdlushindasid” tuleks vastavalt põhikohtuasja mõne hageja poolt Euroopa Kohtus esitatud väidetele kohaldada ka ettevõtjatele sõltumata nende suurusest – selle peab aga eelotsusetaotluse esitanud kohus kindlaks määrama –, tuleb täpsustada, et direktiiv 2003/55 ei välista põhimõtteliselt, et need ettevõtjad võiksid gaasi lõpptarbijatena olla samuti selliste avaliku teenuse osutamise kohustuste kasusaajad, mida liikmesriigid võivad direktiivi artikli 3 lõike 2 alusel otsustada. Direktiivi põhjendus 26 täpsustab nimelt, et liikmesriikides

lõpptarbijate kaitseks võetavad meetmed võivad olla erinevad, kui tegemist on kodumajapidamiste ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjatega.

- 42 Sellises olukorras tuleb kõnealuse siseriikliku meetme proportsionaalsuse hindamisel siiski esiteks arvesse võtta, et ettevõtjate olukord erineb kodutarbijate omast, kuna taotletavad eesmärgid ja huvid ei ole tingimata samad, ja teiseks, et ettevõtjate endi vahel esinevad objektiivsed erinevused lähtuvalt nende suurusest.
- 43 Selles olukorras – jättes kõrvale kohtuistungil viidatud erilise olukorra seoses füüsilistele isikutele kuuluva hoone kaasomandiga – ei oleks eespool viidatud proportsionaalsuse nõue põhimõtteliselt täidetud, kui põhikohtuasjas käsitletud maagaasi tarnimise „võrdlushindade” määratlust kohaldataks identselt nii füüsilistele isikutele kui ka ettevõtjatele kui gaasi lõpptarbijatele.

Avaliku teenuse osutamise kohustuste selgelt määratletud, läbipaistev, mittediskrimineeriv ja kontrollitav laad ning vajadus tagada liidu gaasiettevõtjatele võrdne juurdepääs tarbijaskonnale

- 44 Lõpuks peavad olema täidetud ka direktiivi 2003/55 artikli 3 lõikes 2 märgitud ülejäänud tingimused, mis käsitlevad selle sätte alusel kehtestatud avaliku teenuse osutamise kohustuste selgelt määratletud, läbipaistvat, mittediskrimineerivat ja kontrollitavat laadi ning vajadust tagada liidu gaasiettevõtjatele võrdne juurdepääs tarbijaskonnale.
- 45 Mis puudutab nende kohustuste mittediskrimineerivat laadi, siis peab eelotsusetaotluse esitanud kohus kontrollima, kas arvestades kõiki meetmeid, mida kõnealune

liikmesriik võib selles valdkonnas võtta, tuleb siiski lugeda diskrimineerivaks maagaasi tarnimise „võrdlushindade” määratlus, nagu põhikohtuasjas käsitlusel, mida kohaldatakse identselt kõigile maagaasi tarnivatele ettevõtjatele.

46 Olukord oleks selline, kui kõnealune sekkumine viiks tegelikkuses selleni, et sekkumisest tulenev rahaline koormus langeks peamiselt mõnele ettevõtjale, käesolevas asjas neile, kes ei tegele samuti maagaasi tootmise/importimisega.

47 Seega tuleb esitatud küsimustele vastata, et direktiivi 2003/55 artikli 3 lõikega 2 ja artikli 23 lõikega 1 ei ole vastuolus siseriiklikud õigusnormid, nagu põhikohtuasjas kõne all, mis võimaldavad pärast 1. juulit 2007 maagaasi tarnimise hinnataseme kindlaks määrata „võrdlushindade” määratlemisega, nagu põhikohtuasjas käsitlusel, kui see sekkumine:

- järgib üldist majandushuvi tagada maagaasi hind lõpptarbijale mõistlikul tasemel, arvestades seda, et liikmesriigid peavad ühitama maagaasi sektori olukorda silmas pidades direktiivis 2003/55 taotletud liberaliseerimise eesmärgi ja lõpptarbijaja vajaliku kaitsmise eesmärgi;
- kahjustab maagaasi tarnimise hindade vaba kehtestamist pärast 1. juulit 2007 üksnes ulatuses, mis on vajalik taotletava üldise majandushuvi eesmärgi saavutamiseks, ning järelikult ka paratamatult piiratud aja jooksul, ja

- on selgelt määratletud, läbipaistev, mittediskrimineeriv ja kontrollitav ning tagab liidu gaasiettevõtjatele võrdse juurepääsu liikmesriikide tarbijaskonnale.

Kohtukulud

- ⁴⁸ Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulud, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2003. aasta direktiivi 2003/55/EÜ maagaasi siseturu ühiseeskirjade kohta ning direktiivi 98/30/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta artikli 3 lõikega 2 ja artikli 23 lõikega 1 ei ole vastuolus siseriiklikud õigusnormid, nagu põhikohtuasjas kõne all, mis võimaldavad pärast 1. juulit 2007 maagaasi tarnimise hinnataseme kindlaks määrata „võrdlushindade” määramisega, nagu põhikohtuasjas käsitlusel, kui see sekkumine:

- järgib üldist majandushuvi tagada maagaasi hind lõpptarbijale mõistlikul tasemel, arvestades seda, et liikmesriigid peavad ühitama maagaasi sektori

olukorda silmas pidades direktiivis 2003/55 taotletud liberaliseerimise eesmärgi ja lõpptarbija vajaliku kaitsmise eesmärgi;

- **kahjustab maagaasi tarnimise hindade vaba kehtestamist pärast 1. juulit 2007 üksnes ulatuses, mis on vajalik taotletava üldise majandushuvi eesmärgi saavutamiseks, ning järelikul ka paratamatult piiratud aja jooksul, ja**
- **on selgelt määratletud, läbipaistev, mittediskrimineeriv ja kontrollitav ning tagab liidu gaasiettevõtjatele võrdse juurepääsu liikmesriikide tarbijaskonnale.**

Allkirjad